

GEOSITES <i>Laagte van Pijnenburg</i>	Soester Eng e.o.	
Hotspots	Soester Eng; Oud Soest en Museum Soest; Soesterveen	
Korte omschrijving	Nog steeds als eng gebruikte, geïsoleerde en door landijs 'overreden' stuwwal die omringd wordt door Soest als krans-esdorp. Oud Soest vormt de overgang naar de laag gelegen graslanden van Eemland. Aan de andere zijde van de Eng ligt (nu op enige afstand) een restant van een vroeger flankerend veengebied. Cultuurhistorisch en ecologisch interessant.	

LANDSCHAPSTYPE	ZAND landschap	VEEN landschap	RIVIER landschap	ZEEKLEI landschap
-----------------------	-------------------	-------------------	---------------------	----------------------

WAARDEN:	
Geo vormingsperiode	
geologisch	Geïsoleerde, langwerpige gedrumlindiseerde (door landijs overreden) stuwwal uit de voorlaatste ijstijd (Salien). Deze ontstond tussen 2 kleine gletsjertongen. De stuwwal ligt tussen een grotendeels door sediment opgevuld tongbekken (waar nu de Gelderse Vallei ligt) en de Laagte van Pijnenburg.
geomorfologisch	Klein smeltwaterdal bij zuidwestelijke flank langs de Verlengde Talmalaan.
hydrologisch	
Cultuur Historisch	
cultuur algemeen (architectuur, landinrichting e.a.)	Een deel van de stuwwal is sinds de laat Karolingische tijd nog steeds als eng in gebruik. De eerste vaste bewoning in lintbebouwing met evenwijdige, historische verbindingswegen ontstond langs de oostelijke overgang van de stuwwal naar het riviergebied van de Eem. Zoals elders soms langs de Utrechtse Heuvelrug waren de verbindingswegen van hoog naar laag: Bovenwegh of Heere Wech, Padde- of Kerkpad en Achterweg of Het Lange Eind. Overlangs werd de Eng al in de Middeleeuwen ontsloten door de Soester Engweg (Engerwech of Baanwech) die Baarn en Soest-zuid met elkaar verbond. Buiten de Eng was de weg een onderdeel van een hessenweg tussen Amsterdam en Duitsland. Schaapskooien lagen bij de boerenhoeven en ook op de Eng. Geleidelijk omsloot de (lint)bebouwing de Soester Eng zodat deze nu centraal ligt in het dorp. Het noordelijk deel met de Lazarusberg is bebouwd. Aan de zuidkant van de Eng staat een stellingkorenmolen.
archeologisch	De eerste - tijdelijke - bewoning door jagers/verzamelaars dateert van circa 13.000 jaar geleden. Grafheuvel (Enghebergje) uit de jonge steentijd (± 2500 – 2000 v.C.) bovenaan de zuidoostflank van de Eng. De eerste vermelding van Hees (van buurtschap Hees) dateert van 838; die van Soest van 1028 en die van de Eng (Meent) in een akte van 1471.
infrastructureel	Via Regia liep door stad (verbinding bisschopssteden Utrecht-Keulen
militair	Tegenover Soest ligt langs de Eem aan de rand van het vroegere inundatiegebied van de Grebbelinie de aarden vesting 'Werk bij Krachtwijk' (1779) met 3 kazematten (1939); ten zuidoosten daarvan op de Coelhorsterkade een tankversperring (1939). Deze tankversperring met drakentanden uit 1939 is uniek in Nederland en is vergelijkbaar met de Duitse 'Westwall'.
immaterieel	Volksverhalen uit Soest en omgeving, zie achtergrondinformatie.
Natuur	
landschap	Markante overgang van landschappen van Eemvallei, stuwwal en Laagte van Pijnenburg. Het zuidelijk gedeelte van de eng op de stuwwal is in de jaren zeventig behouden als Soester Eng (ca. 60 hectare), dankzij massaal door de bevolking ingediende beroepschriften, resp. 4.000 en 5.000.
ecosysteem	Ecologische gradiënten door het verschil in hoogte, grondslag en begroeiing van 3 ecosystemen. Aan de westkant van Soest ligt in een kwelgebied het kleine natuurgebied Soesterveen met bijzondere veenmossen, planten en diersoorten. Het is een restant van een uitgestrekt uitgeveend gebied van de Laagte van Pijnenburg met natte heide en restanten hoogveen. Kwelwater van

	de Soester stuwwal, de Lange Duinen, Veenzoom en de Stulp zorgden voor een moerassig gebied dat later d.m.v. de Praamgracht en de Wieksloot werd ontsloten en ontwaterd.
Betekenis	
wetenschappelijk	Bestudering van actieve en historische processen van natuurontwikkeling en de invloeden daarop, ook archeologisch en cultuurhistorisch. interessant.
educatief	Museum Oud Soest in vroeger klooster en Historische Vereniging Soest/Soesterberg; rondwandelingen Soester Brink en Eng; excursies en voorlichting van IVN Eemland en Milieucentrum De Kwekerij; bebording; informatie van Stichting Vrienden Soester Eng.
recreatief / toeristisch	TOP Het Gagelgat. Concentratie van gerestaureerde monumentale bebouwing van Oud Soest bij de Oude Kerk (ca. 1400), toren (ca.1500) met ommuurd kerkhof en historische boerenhoeven. In het noordelijk deel van Soest landhuizen uit de 19 ^e en de eerste helft van de 20 ^{ste} eeuw.
economisch	Historisch voorbeeld van gemengde boerenbedrijven, met akkerland op de stuwwal en daaromheen hooi- en weidegronden van de Eemvallei en de vochtige heidevelden van de Laagte van Pijnenburg. De bodemvruchtbaarheid van de Eng werd op peil gehouden en verbeterd door schapenmest met heideplaggen waardoor de donkere 'engkeergonden' ontstonden. Deze zijn ongeveer 600-800 jaar zo bemest tot de komst van kunstmest in de 19 ^e eeuw. Tegenwoordig zijn De Eng en Oud Soest ook van economische waarde voor Soest, zijn inwoners en bezoekers.
Niveau	
internationaal	
nationaal	Een nog voor akkerbouw in gebruik zijnde eng is zeldzaam in Nederland, des te meer als die door bebouwing wordt omsloten. "het mooiste voorbeeld van een flank-engdorp of krans-esdorp.
regionaal / lokaal	Idem.
Beheertype	
bescherming	Soester Eng is door de provincie Utrecht aangeduid als gebied van Aardkundige Waarde; door de gemeente als Beschermd Dorpsgezicht met akkerbouw als vaste bestemming van de Eng. Grafheuvel Archeologisch Monument (RCE). Tankversperring van Grebbelinie ligt in het Natuurnetwerk Nederland (NNN) van het Nationaal Landschap Arkenheem-Eemland. Soesterveen in NNN-gebied.
duurzame ontwikkeling	Soester Eng en natuurgebied Soesterveen.
bedreiging(en)	Verdroging en dichtgroeiën Soesterveen. Herstelplan van Vereniging Natuurmonumenten in uitvoering.

Achtergrondinformatie o.m.:

- Aardkundige waarden in de provincie Utrecht, Drs. A.A. Bronbacher en Drs. W. Hoogendoorn, 1997;
- Geopad 119: Over de deels bebouwde stuwwal van Soest
- Tastbare Tijd, Cultuurhistorische Atlas van de provincie Utrecht, Roland Blijdenstijn
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
- Museum Oud Soest en Historische Vereniging Soest/Soesterberg
- Toekomst voor de Soester Eng, Stichting Vrienden Soester Eng, november 2010
- Soestereng.nl (van Stichting Vrienden Soester Eng)
- IVN Eemland
- Landschap Erfgoed Utrecht
- Milieucentrum De Kwekerij
- Volksverhalen van Soest en omgeving, Heupers, E.; Hoppenbrouwers, J.J.H.A.(1993) Van Zoys tot Soest : tijdschrift van de Historische Vereniging "Soest", ISSN 1384-0126; jg. 14 (1993/94), nr. 3, p. 21-23; en nr. 4, p. 23-2